

το ἐκφράσω, οὐδεμίαν ἡσθάνθησαν σύγχυσιν, συγκίνησιν, ἀμνηχανίαν, ταραχήν . . .

— Ἐνὶ λόγῳ, εἶπεν εὐτόλμως ἡ Μπεττίνα, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν ἔρωτος.

— Ὅχι, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην . . . καὶ ἐπανήλθον εἰς τὸ ἔρημόν μου δωμάτιον φρόνιμα φρόνιμα, διότι σκέπτομαι ὅτι προτιμότερον νὰ μὴ νυμφευθῇ τις ἢ νὰ νυμφευθῇ ἄνευ ἔρωτος. Ἰδοὺ ἡ γνώμη μου.

— Καὶ ἡ ἰδική μου ὡςσύτως.

Καὶ τὸν ἔβλεπε καὶ τὴν ἔβλεπε.

Αἰφνης δὲ πρὸς μεγίστην ἀμφοτέρων ἐκπληξιν οὐδὲν πλὴν εὖρον νὰ εἰπωσιν οὐδέν, οὐδέν.

Ἄλλ' ἀγαθὴ τύχη ὁ Ἄρως καὶ ἡ Μπέλλα μετὰ μεγάλων κραυγῶν χαρᾶς εἰσήλασαν αἰφνης εἰς τὴν αἴθουσαν.

— Κύριε Ἰωάννη! κύριε Ἰωάννη! ἐδῶ εἰσθε, κύριε Ἰωάννη; Ἐλᾶτε νὰ ἰδῇτε τὰ ἀλογάκια μας.

— Ἀ! εἶπεν ἡ Μπεττίνα μετ' ἀβεβασίου πως ρωνῆς, ὁ Ἐδουάρδος ἐπανήλθεν ἐκ Παρισίων πρὸ ὀλίγου καὶ ἔφερε διὰ τὰ παιδιὰ μικροσκοπικὰ ἀλογάκια. Ἀς ὑπάγωμεν νὰ τα ἐπιθεωρήσωμεν, θέλετε;

Καὶ ἐπορεύθησαν ἵνα ἴδωσι τὰ Σκωτικὰ ἱππάρια ἄξια ὄντως νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰ ἱπποστάσια τοῦ βασιλέως τῆς Αἰλλιπούτης.

[Ἐπταί συνέχεια].

ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ μαρκίω-
νος κ. de Quéux de Saint-Hilaire, προέδρου τοῦ ἐν Πα-
ρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐλληνικῶν σπου-
δῶν καὶ ἑλληνιστοῦ διακεκριμένου, ἤρχισεν ἐκδιδομένη
«Συλλογὴ νεοελληνικῶν ποιημάτων» μεταπεφρασμένων
εἰς τὴν γαλλικὴν. Ὁ πρῶτος τόμος τῆς συλλογῆς ταύτης,
λίαν φιλοκάλως ἐκτετυπωμένος, περιέχει ἀκριβῆ καὶ γλα-
φυρὰν μετάφρασιν τῶν «Μνήμοσύνων» τοῦ Βαλαωρί-
του, φιλοπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. J. Blancard, καθηγη-
τοῦ τῆς νεοελληνικῆς ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς Μασσαλίας.
Τῆς μεταφράσεως ταύτης προτάσσει ὁ κ. μαρκίων de
Saint-Hilaire ἄξιαν λόγου μελέτην περὶ τοῦ βίου καὶ
τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ. Παρεντίθησι δ' ἐν τῇ μελέτῃ
ταύτῃ καὶ τρεῖς ἐπιστολάς τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαω-
ρίτου πρὸς αὐτόν, πολὺ ἐνεχούσας τὸ ἐνδιαφέρον διὰ
τε τὰς γνώμας αἰτινες ἐν αὐτῇ ἀναπτύσσονται περὶ τῆς
δημώδους ἡμῶν γλώσσης καὶ διὰ τὰς πληροφορίες περὶ
τῆς ὁλοθρίας νόσου, ἣτις προῶρως ἔφερεν εἰς τὸν τά-
φον τὸν ἑθνικὸν ἡμῶν ποιητὴν. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας
δημοσιεύομεν κατωτέρω ἐν μεταφράσει, μετὰ τῶν ὀλί-
γων λέξεων δι' ὧν συνώδυσεν αὐτὰς ὁ ἐκδότης.

Ἐπιστολαί

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

«Ἐξετάσαντες τὸν Βαλαωρίτην ὡς φιλο-
πάτριδα, ὡς πολιτικὸν καὶ ὡς ποιητὴν, ἐπι-
θυμοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τοῖς γάλλοις ἀνα-
γνώσταις καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Ἐνδει-
κτικωτάτας δὲ τοῦ χαρακτῆρός του νομίζομεν
τρεῖς ἐπιστολάς τοῦ ἀνδρός, ἐκλελεγμένας ἐκ
τῆς ἀλληλογραφίας ἣν ἡτύχησάμεν νὰ ἔχω-
μεν μετ' αὐτοῦ, καίπερ μὴ σχόντες τὴν τιμὴν

νὰ γνωρίσωμεν αὐτὸν προσωπικῶς, διότι ἐν
τούτοις ὁ ποιητὴς λαμβάνει ἀπεικονίζων ἐκυ-
τὸν καὶ καταδεικνύσιν ὁποῖός τις ἦτο, ἀγαθὸς
δηλονότι καὶ ἀπλοῦς, εὖνους τοῖς φίλοις, ὁ-
λος καρδία. Ἄν μὴ πλανώμεθα, αἱ ἐπιστολαὶ
αὗται ἀρκοῦσιν ὥπως κρεῖσσον τῶν ἡμετέρων
περὶ αὐτοῦ κρίσεων γνωρίσωσι καὶ καταστή-
σωσιν ἀγαπητὸν τὸν ἄνδρα. Ἡ τελευταία,
γραφεῖσα ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου, ἐν
ᾧ ἀφ' ἐνὸς παρέχει περιέργους πληροφορίες
περὶ τῆς δεινῆς νόσου, ἣτις ἤγαγε προῶρως
αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, ἀφ' ἑτέρου δύναται νὰ
θεωρηθῇ ὑπὸ τὴν ἐποψίαν τοῦ ζητήματος τῆς
νεοελληνικῆς γλώσσης ὡς διαθήκη φιλολογικῆ,
ἥς πάντες θὰ κατιδῶσι τὴν σπουδαιότητα.

«Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐγράφησαν γαλλιστί,
ἐκρίναμεν δὲ καλὸν νὰ μὴ μεταβάλωμεν τὸ
λεκτικόν, καταδεικνύον ὅτι ὁ Βαλαωρίτης ἐπί-
στατο ὡς ἄριστα τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, γι-
νώσκων ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ πάσας τὰς λε-
πτύτητας αὐτῆς. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βαλαωρί-
ττου ἔχουσιν ὡς ἐξῆς:»

Α'.

Ἐν Λευκάδι, τῇ 12 Μαΐου 1878.

»Ἡμῖν ἀσθενής, ὅτε ἔλαβον τὸ χαριέστα-
τον γράμμα σας καὶ πλέον ἡ ἀσθενής, ἐξημ-
βλυμένος μᾶλλον ἐκ καταρροῆς ἀγρίας, ἐξ ἐ-
κείνων αἰτινες καθιστάμεναι κύριαί τοῦ ἡμε-
τέρου ὁργανισμοῦ ναρκοῦσι πάσας τὰς διανοη-
τικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἀνακόπτουσι τὰς ὁρμὰς
καὶ τῆς ἀκρατεστάτης φαντασίας, παραλύουσι
τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν καὶ μᾶς καταδικάζουσι νὰ
φθίνωμεν δεσμευμένοι ἐν ἀνακλίντρῳ. Ἀνέμενον
τὴν ἐπίσκεψίν σας καὶ δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώ-
σω, ὅτι καίτοι τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῆς υ-
γείας μου, ὅμως ἀνέγων ἐπανειλημένως τὴν
ἐπιστολήν σας, δυνήθεις οὕτω νὰ νάνηπνεύσω ὅ-
λον τὸ ἄρωμα τῶν συμπαθητικῶν λόγων σας
καὶ νὰ αἰσθανθῶ ὅλην τὴν ἡδονήν, ἣν παρέ-
χει ἡ προσφορὰ τῆς πολυτίμου φιλίας σας.

»Καταδεδικασμένος ὢν νὰ ζῶ ἐν τῇ λησμο-
νημένῃ ταύτῃ γωνίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἔ-
χω διαρκῶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς συμφορὰς τῆς
Ἡπείρου, ὁπόθεν κατάγομαι, καὶ τὰς τυραννί-
ας τῶν δεσποτῶν αὐτῆς, δὲν εἶμαι βεβασίως ἐ-
πικλινής εἰς φαιδρὰ αἰσθημάτων· ὅμως ἡ ἐπι-
στολή σας προῦξέν μοι ἀγαλλίασιν, χαρὰν,
ὅποιαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν εἶχον αἰσθαν-
θῇ· προήρχετο δὲ τοῦτο ἀναντιρρήτως ἐκ τῆς
ιδέας ὅτι πέραν τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ὁρέων,
ἀπώτατα, ἐν Παρισίοις, ἐν τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ
ἐργαστηρίῳ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὑπάρ-
χει τις συλλογιζόμενός με, ἀναγινώσκων τοὺς
στίχους μου καὶ ἀγαπῶν αὐτούς, καὶ τούτου

ἐνεκα ἀγαπῶν τοὺς ἥρωάς μου, ἀγαπῶν τὴν Ἑλλάδα· καὶ ταῦτα ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἔχομεν χρεῖαν παραμυθίας καὶ ἀγάπης.

»Εἰς τὸν καιρὸν μου, πρὸ τριάκοντα πέντε περίπου ἐτῶν, μερίζονα ἀπέδιδον ἐν Παρισίοις σημασίαν εἰς τὴν ἀβυσσινιακὴν γλῶσσαν ἢ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας. Ἀνεγίνωσκον ἑλληνικὰ μὲ προφορὰν φρικαλέαν, σχεδὸν δὲ παντελῶς ἠγνόνουν τὴν ὑπαρξίν τῆς δημῶδους γλώσσης, ἥτις μετὰ δεινὰ παθήματα καὶ πολλοὺς διωγμούς, ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν δυσμενεστάτων πολεμίων τῆς, ὡς ἡ μόνη κατὰλληλος εἰς διερμηνεύσιν τῶν ποιητικῶν ἐμπνεύσεων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἐν τῷ Κολλεΐῳ τῆς Γαλλίας ἢ ἐν τῇ Σορβόννῃ τοσοῦτον ἀραιοὶ ἦσαν οἱ ἀκροαταί, ὥστε μονονούχι ἡσχύνετό τις νᾶκούη μαθήματα, μηδενὸς κινούντα τὸ ἐνδιαφέρον. Ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ὁ πάγος ἐτάκη, καὶ διὰ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Brunet de Presle, τοῦ κ. Egger, τοῦ κ. Λεγρὰνδ, τοῦ κ. Circourt καὶ ἡμῶν ἡ σπουδὴ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, καὶ διὰ τὸ καινοφανὲς αὐτῆς καὶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ ἐμπνέει, κατέλαβε θέσιν ἰσοτιμίου ἐν τῇ σπουδῇ τῆς γραμματολογίας τῶν νεωτέρων ἔθνων.

»Πρὸς περισυναγωγὴν τοῦ ἐν τῇ πρωτοτυπιάτῃ καὶ ποιητικωτάτῃ γλώσσης ταύτῃ διεσπαρμένον ὕλικον, πρὸς στίλβουσιν καὶ καλλιτεχνικὴν διάπλασιν αὐτοῦ, εἰργάσθην ἐπιπόνως ἐπὶ τριάκονταετίαν, μὴ προσέχων εἰς τὰς μακινώδεις κατακραυγὰς τῶν ἡμετέρων λογιστῶν, οἵτινες ἀποκλείσαντες ταύτην ἀπὸ τῶν ποιητικῶν ἀγώνων, ἡσχολοῦντο νὰ ἐξαλείψωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα αὕτη δεσπόζει νῦν, ἐν τοῖς δακτύλοις δ' ἀριθμοῦνται οἱ τολμῶντες ἀκόμη νὰ γράφωσι στίχους ἐν τῷ ψυχρῷ, ἀψύχῳ καὶ ἀχρωματίστῳ ἐκείνῳ ἰδιώματι, ὅπερ ὃν ἐκτρωματικὸν γέννημα τῆς παλαιᾶς γλώσσης, εἶναι καταδεδικασμένον νὰ μὴ συγκινῇ τὸ παράπαν τὴν καρδίαν τοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον ἐκείνην μόνην ὑπολαμβάνει ποιήσιν, ἣν δύναται νὰ αἰσθανθῇ, νὰ ψάλλῃ καὶ νὰ ἐννοήσῃ. Εἰς τὸν Ἀθανάσιον Διάκον μου, εἰς τὸν Ἀστραπύργιον, εἰς τὸν ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πατριάρχου ποιηθέντα διθύραμβον καὶ καθόλου εἰπεῖν εἰς πάνθ' ὅσα ἔγραψα μετὰ τὴν Κυρὰ Φροσύνην προσεπάθον νὰ μὴ ἀνατρέχω ποσῶς εἰς τὴν καθαρύνουσαν λεγομένην γλῶσσαν, πεποιθὼς ὅτι ἦν αὕτη ἀνεπικρεστάτη διὰ τὴν παρούσαν κατὰστασιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ τῆς ἡμετέρας ποιήσεως.

»Ἀλλ' ἄκων ἐξωλίσθησα εἰς συζήτησιν θέματος, ἥμιστι εὐχαρίστου, ὅπερ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου παρέλαβε τὸν τύπον ἀνιάτου μονομανίας. Ἀλλ' ἄφατον αἰσθάνομαι χαρὰν, βλέπων ὅτι οἱ κόποι μου δὲν ἀπέβησαν μάταιοι, καὶ ὅτι ἐν χερσὶν ἡμῶν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀρωγῇ, ἡ δημῶδης θὰ καταστῇ τοῦ λοιποῦ ἡ κλίμαξ, δι' ἧς θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ εἰσὸς εἰς τὰς σκοτεινάς χώρας τῆς ἀρχαίας, καὶ ὅτι ἐν ταῖς συνδέουσι τὴν θυγατέρα μετὰ τῆς μητρὸς δεσμοῖς θὰ διδῇτε ἀναμφίρηστα τὰ μαρτύρια τῆς ἀδιασπαστοῦ συνεχείας τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ τὰς δεινὰς συμφορὰς, ἀς ὑπέστη μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

»Ἀλλὰ πρὸς πλήρη κατανόησιν τούτων ἀπαιτεῖται νὰ ἔλθῃτε καὶ νὰκούσητε ἀδούσας τὰς παρθένους τῶν Ἀγράφων ἢ τοὺς βοσκὸς τῆς Ἀκαρνανίας. Ὁ Mézières, ὃν σὰς παρακαλῶ νὰ σπασθῇτε ἐκ μέρους μου, δύναται νὰ σὰς παραστήσῃ ὅποῖόν τι εἶναι τὸ τοιοῦτο ταξείδιον, ἂν διατηρῇ ἀκόμη τὴν μνήμην τῶν ἡμετέρων ἐκδρομῶν. Ἐρωτήσατέ τον, ἂν ἐνθυμῇται τὸ μέγα τῆς Νικοπόλεως θέατρον, ὅπερ ὁμοῦ εἶδομεν καὶ τὴν μαγικὴν θέαν, ἥτις ἐξετυλίσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, καθημένων ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου. Ἐνώπιον ἡμῶν ἀπηύραζεν ὡς μετακλίνῃ πλάξ ἡ θάλασσα τοῦ Ἀκτίου ὅπου πρὸ εἰκοσιν αἰῶνων ἐκρίθη ἡ τύχη τοῦ κόσμου, ὑπεράνω δὲ τῶν ἡμετέρων κεφαλῶν ἠκούομεν τὴν κλαγγὴν δύο αἰσῶν, περιδινουμένων ἐν τῷ αἰθέρι, ζώντων συμβόλων δυνάμεως πρὸ πολλοῦ τεθνηκυίας. Ὑπὸ τῆς ὀξείας φωνῆς αὐτῶν ὀδηγούμενοι, ἀνεκαλύψαμεν τὰς φωλεὰς τῶν ἐν τινὶ ῥωγμῇ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων τοῦ ἀμφιθεάτρου, καὶ ὅπως ζωγρήσωμεν τοὺς ἀετιδεῖς αὐτῶν, ἐζητήσαμεν τὴν βοήθειαν νεαροῦ βοσκοῦ, ἀκολουθοῦντος ἡμᾶς, βοσκοῦ ἔχοντος περικαλλὴ Ἀπόλλωνος μορφήν. Παρατηρήσαντες ὁμῶς, ὅτι ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐπιτεθῶσι καθ' ἡμῶν, δὲν τὸν ἀφίσταμεν νὰ ριψοκινδυνήσῃ ἐν τῷ κρημνῷ. Ἐφερον μαζί μου τυφέκιον καὶ ἐδυνάμην εὐχάλως νὰ τοὺς φονεύσω· ἀλλ' ὁ Μεζιέρ, μὴ συμμερίζομενος τὴν πρὸς τοὺς ῥωμαϊκοὺς αἰετοὺς ἀντιπάθειάν μου, μὲ ἀπέτρεψεν. Ἐδώκαμεν ὀλίγα χρήματα τῷ Ἡπειρώτῃ νεανίσκῳ καὶ παρετήρησα, ὅτι ὁ Μεζιέρ θαυμάζων τὴν τελειότητα τοῦ κάλλους ἐκείνου, παρετήρησεν ὡς ἀληθὲς καλλιτέχνης ὅτι τοιαύτη εὐγένεια μορφῆς, τοιαύτη ὀξύτης βλέμματος, ἦσαν ἐνδείξεις φυλετικῆς καθαρότητος ἀνατρέπουσαι πάντας τοὺς ἄλλους τοῦ Φαλλμεράυερ καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ.

»Ἐλθετε λοιπὸν προτοῦ μὲ καταλάβῃ τὸ γῆρας, ἐμποδίζον με νὰκολουθήσω ὑμᾶς ὡς ὀδηγὸς καὶ διερμηνεύς. Ἐλθετε καὶ θὰ εὕρητε ἐνταῦθα φίλους, οἵτινες θὰ θεωρήσωσιν εὐτύχημά

των νὰ σφίγξωσιν ἐγκαρδίως τὴν χεῖρά σας.

«Σύγγνωτε τοὺς σολοικισμοὺς μου!

•Υμέτερος ἐκ ψυχῆς

»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ».

Β'.

•Ἐν Λευκάδι, τῇ 13 Ἰουλίου 1878.

»Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Μαρτίου, ὁ πενθερός μου Αἰμίλιος Τυπάλδος ἀπέθανεν ἐν Μουράνῳ, πλησίον τῆς Βενετίας. Ἦν λόγιος, καθηγητὴς τῆς ἱστορίας, φίλος στενὸς τοῦ Μόντη, γαμβρὸς τοῦ Μουστοξείδου, οἰκειότατος τῷ Μαντζόνι, τῷ Νικολίνῃ, τῷ Τωμαζαίῳ, τῷ Μανίνῃ, τῷ Φοσκόλῳ, τῷ Παρίνῃ, συγγραφεὺς διακεκριμένος, καὶ τὰ μάλιστα συντελέσας εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος.

»Ἡ κυρία Βαλαωρίτου, μονογενὴς θυγάτηρ αὐτοῦ, ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ τῆς Λευκάδος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, ἀμα μαθοῦσα τὴν ἀσθένειαν τοῦ πατρὸς τῆς. Αὐρίον δὲ ἀναχωρῶ καὶ ἐγὼ διὰ τοῦ αὐστριακοῦ, μεταβαίνων ὅπως ἴδω τὴν σύζυγον καὶ τὴν πενθεράν μου· θὰ φθάσω εἰς Βενετίαν μετὰ δεκαήμερον πλοῦν, διότι τὸ ἀτμόπλοιον παραπλέον τὴν δεξιὰν παραλίαν τοῦ Ἀδριαθὰ προσεγγίσει εἰς πολλοὺς λιμένας, ἀπὸ τῆς Πρεβέζης, τῆς παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, μέχρι τῆς Πόλας, τοῦ τελευταίου λιμένος τῆς Δαλματίας. Οὕτω δὲ θὰ ἐπανίδω καὶ αὖθις τὰς αἰματοφόρους ἀκτὰς τῆς Ἠπείρου, τὸ Ἀντίβαρι κατεχόμενον νῦν ὑπὸ τῶν Μαυροβουνίων, τὸ Δυρράχιον, τὸν πρῶτον ἀποβατήριον σταθμὸν τῶν σταυροφόρων· τὸ Κότταρον, ἐν λαμπρᾷ κείμενον θέσει, εἰς τὸν μυχὸν αὐλῶνος καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν μαυροβουνιακῶν ὀρέων· τὸ Σεμενίκον, τὴν γενέθλιον πόλιν τοῦ Τωμαζαίου· τὸ Σπαλάτον, περίφημον διὰ τὸ ῥωμαϊκόν του θέατρον καὶ τὸ παλάτιον τοῦ Διοκλητιανοῦ, ὅστις ἀπεχώρησεν ἐκεῖ, ἵνα ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ, ἀφ' οὗ συνετάραξε τὸν κόσμον· τὴν Ζάραν, πρωτεύουσιν τῆς Δαλματίας, πόλιν κομψήν, ὀνομαστήν διὰ τὸ μαρμασκινόν της· τὴν Λίσσαν, ὅπου ὁ Τεγετώφ κατεναυμάχησε τὸν ναύαρχον κόμητα Περσάνον· τὸ Κάπο δ' Ἰστρία, ὁπόθεν κατὰ τὸν μεσαιῶνα μετανέστη εἰς Κέρκυραν ἡ οἰκογένεια τοῦ Καποδίστρια, ἵνα παραλίπω ἄλλους σταθμούς, ἡττονος σπουδαιότητος. Ἄν ποτε ἔλθετε εἰς Ἑλλάδα, κάμετε αὐτὸν τὸν περίπλουν καὶ δὲν θὰ μετανόησθε.

»Ἀφ' οὗ δὲ θὰ ἐκσφενδονηθῶ οὕτω ἐκτὸς τοῦ ἐρημητηρίου μου, δὲν εἶναι ἀδύνατον παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ νὰ ἔλθω καὶ εἰς Παρίσιους, οὐχὶ ὅπως ἴδω τὴν ἑχθεσιν, ἀλλ' ὅπως σφίγξω τὴν χεῖρά σας καὶ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλη-

σίον πάντας τοὺς τιμῶντάς με διὰ τῆς ἀγάπης των.

»Ἀνάγκη ὅμως νὰ σᾶς ἐκμυστηρευθῶ, ὅτι ἀφόρητος μοὶ εἶναι ὁ ὀρόρυθος τῶν μεγάλων πόλεων, μάλιστα δ' ὅταν εἰς αὐτάς συρρέωσιν ὅλοι οἱ λαοὶ καὶ ὅταν ᾧσιν ἡ ἀποθήκη πάντων τῶν προϊόντων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἐπεθύμουν νὰ ἐπανίδω τοὺς Παρίσιους, ὁποίους τοὺς ἐγνώρισα κατὰ τὴν νεότητά μου, ὁποίους τοὺς ἐδίδεπον ἀπὸ τῶν παραθύρων μου, πληρουντας τὸ Λουξεμβούργον, τὴν ὁδὸν Δελφίνος, τὰς στοὰς τοῦ Ὤδείου, τὸ καφενεῖον Βολταίρου ἢ τὴν Καλύβην. Σήμερον ἴσως δὲν θὰ τοὺς ἀναγνωρίσω, ἐπειδὴ δ' ἐξ ἰδιοσυγκρασίας ἡ κακῆς ἑξέως, προκρίνω τὸν παλαιὸν κόσμον τοῦ νέου, πολὺ φοβοῦμαι μὴ οἱ νεώτεροι Παρίσιοι δὲν ἔχωσι πλέον δι' ἐμὲ τὰ θέλγητρα τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσας τῆς Γαλλίας.

»Εὐτυχῶς θὰ δυνηθῶ ἀφ' ἐτέρου νὰ πληρώσω τοὺς πόθους μου, ἐπαναβλέπων τὸν γηραιὸν μου καθηγητὴν κ. Egger, καὶ ἀσπαζόμενος τὸν Μεζιέρ, τὸν κ. Μιλλέρ, τὸν κ. Σιρκούρ, τὸν κ. Λεγρανδ καὶ ὑμᾶς, εἰς ὃν ὁ Διάκος μου ὀφείλει μέγα μέρος τῆς εὐδοκίμησέως του.

»Ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς Διάκος, ἂν καὶ ἐδύνατο νὰκούσῃ τί περὶ αὐτοῦ λέγετε! Θὰ ἐσκήρτα ἐξ ἀγγαλιᾶσεως ἐν τῷ τάφῳ του. Ὅτε ὑφίστατο τὸν σκληρὸν τῆς σούβλας θάνατον ὑπὸ τοῦ ἀγγρίου Μεχεμετ Κιοσὲ Βιζίρ, δὲν προεμάντευε βεβαίως, ὅτι τὸ ὄνομά του θ' ἀντήχει ποτὲ ἐν Παρίσις καὶ ὅτι θὰ καθίστατο ὁ διὰ μέσου θαλασσῶν καὶ ὑπεράνω ὀρέων συνδέων ἡμᾶς ἀμφοτέρους δεσμός. Τούτου ἕνεκα μάλιστα πολλὴν ὀφείλω εὐγνωμοσύνην εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ.

•Υμέτερος ἐκ ψυχῆς

»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ».

Γ'.

•Ἐν Λευκάδι, τῇ 30 Δεκεμβρίου 1878.

»Ἐντρέπομαι ὑμᾶς, καὶ ὄχι μόνον ὑμᾶς, ὅστις εἰσθε λίαν ἀγαθὸς καὶ εὐκολώτατα συγχωρεῖτε· ἐντρέπομαι ἐμαυτὸν, πρῶτον διότι δὲν ἐξεπλήρωσα τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν σᾶς ἔδωκα νὰ ἔλθω νὰ σφίγξω τὴν χεῖρά σας, καὶ εἴτα διότι καθυστέρησα ἐπὶ μακρὸν νὰ σᾶς γράψω. Ὑπομείνατε νὰκούσῃτε τὴν ἐξομολόγησίν μου καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τύχω τῆς ὑμετέρας συγγνώμης.

»Ἀμα ἔφθασα εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐδέησε νὰ σχοληθῶ εἰς τὰ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ πενθεροῦ μου, ἣν ἐδωρησάμην τῇ Βουλῇ τῶν Ἑλλήνων, εἰς δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην, τὴν ἐπίπονον καὶ ἀναρὰν, κατηνάλωσα ἕνα περίπου μῆνα, ἥτοι τὰ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου, ὃν ἐδυνάμην νὰ παραμείνω ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου, ἡ μεταφορὰ τῶν βιβλίων διὰ τῶν

διωρύγων μέχρι Βενετίας, αἱ ἐνοχλήσεις τοῦ τελωνείου, μάλιστα δὲ ὁ ἀφόρητος καύσων τοῦ παρελθόντος θέρους, συνετέλεσαν νὰ προσβληθῇ ἡ υἱεία μου, οἱ δ' ἱατροὶ μὲ διέταξαν νὰ ἀπαυθῶ ἐπὶ δύο ἐβδομάδας καὶ εἶτα νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ἑλλάδα προτοῦ νὰ ἐπέλθωσι τὰ πρῶτα ψυχὰ τοῦ χειμῶνος.

Ἰνα κατοήσητε δεόντως τὸ τελευταῖον τοῦτο παράγγελμα, πρέπει νὰ μάθητε ὅτι ἀπὸ τριῶν περίπου ἐτῶν ὑποφέρω πολὺ ἐκ νευρικῆς νόσου, ἣτις ἐπιτείνεται καὶ καθίσταται ἐπικίνδυνος ἐκ τοῦ ψυχους. Ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι, ὡς τὴν ὠνόμαζεν ὁ κ. Bouchut, καρδιακὴ νευρώσις, ἐγκεντρισμένη εἰς μικρὰν ἀτέλειαν τῶν καρδιακῶν λοβῶν, τὴν ἔχω δὲ ἀπὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν. προῆλθε δ' ἐκ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἀγωνίας ἣν ὑπέστην κατὰ τὸ 1845, ὅπως σώσω ἕνα φίλον μου, παρασυρθέντα ἐκ τῆς παλιρροίας τοῦ ὠκεανοῦ, ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Γερσένης.

Ἡ μικρὰ ὁμῶς αὕτη ὀργανικὴ πάθησις οὐδέποτε μ' ἐκώλυσε νὰ ἱππεύω ἵππους θυμοειδεστάτους, ἢ νὰ κυνηγῶ πέρδικας ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ὀρέων, ἢ νὰ διατρέχω περὶ ὅλην τὴν Σκωτίαν, ὅλην τὴν Ἑλβετίαν καὶ ὅλην τὴν Τιρολίαν. Δὲν εἶχον ἐννοήσῃ αὐτὴν καὶ διήλθομεν ὁμοῦ πάσας τὰς περιπετείας ταραχώδους βίου, ἀναμέσπου συγκινήσεων, κινδύνων καὶ θυελλῶν. Ἀλλ' οἱ ἱατροὶ τὸ εἶπον καὶ ἐδέησε νὰ τοὺς πιστεύσω.

Τὸ πρῶτον προσεβλήθη ἐνὶ συχνοτάτων καὶ ἰσχυροτάτων παλμῶν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου. Ἡ μεγάλη ἑξαψις, ἣτις μὲ κατεῖχεν ἐπὶ δύο μῆνας ἡ νευρικὴ κόπωσις ἐκ τῆς ἀπαγγελίας, διαρκεσάσης ἐπὶ μίαν ὥραν, καθ' ἣν ἡμην ἠναγκασμένος νὰ ὑψῶ τὴν φωνήν, ὥστε ν' ἀκούηται μέχρι τῶν ἄκρων τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου ἡ ἐξ ἀπροσδοκίτου θριάμβου μέθη, αἱ κραυγαί, οἱ λυγμοί, αἱ ἐξαλλοὶ ἐπευφημίαι λαοῦ, τὸ πρῶτον ἀκούοντος ἐν γλώσῃ καταληπτῇ αὐτῇ τὴν αἰματηρὰν ἱστορίαν τῆς ἐθνικῆς του ἀναγεννήσεως, πάντα ταῦτα ἐπληξάν καιρίως τὰ δυστυχῆ νεῦρά μου, καὶ ὅτε κατήλθον τοῦ βήματος δύο ἱατροὶ ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἡ καρδιά μου ἐπάλλετο ἑκατὸν ἐξήκοντα φορὰς κατὰ λεπτόν.

Ἀπὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐβασανίζομένη ἀδίαλειπτος ὑπὸ παλμῶν, οἵτινες καίπερ ὀχληρότατοι δὲν μὲ ἐμποδίζον ὅμως ἀπὸ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ βίου. Ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν παλμοὶ ἐκεῖνοι σχεδὸν ἐξέλιπον, τοὺς ἀντικατέστησαν δὲ φοβεροὶ ἀποπνιγμοί, οἵτινες μὲ προσβάλλουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν χειμῶνα μόνον, καθιστάντες ἀνιστὰν τὸν βίον μου. Μὲ κατὰλαμβάνει σπασμὸς τῶν πνευμόνων τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀπορῶ πῶς δύναμαι νὰντέχω διαρκεῖ ἐπὶ μίαν ὥραν περί-

που, ἀλλ' οὔτε πόνον τινὰ αἰσθάνομαι, οὔτε ἐπέρχεται ἐπαισθητὴ τις καρδιακὴ διατάραξις. Ὁ ἱατρός μου ἰσχυρίζεται, ὅτι εἶναι ἀπλὴ νευρώσις καὶ ὅτι βεβαίως θὰ θεραπευθῶ. ἐγὼ ὁμῶς δὲν τὸν πιστεύω, καὶ ἐνδομύχως εἰμὶ πεπεισμένος, ὅτι πολὺ ταχέως θὰ χωρισθῶμεν ἐσσεῖ.

Ὁ ἱατρός κ. Bouchut ἐν τῇ ἐξαιρέτῃ αὐτοῦ μονογραφίᾳ περὶ νευρώσεων, διατείνεται ὅτι οἱ ποιηταὶ προσβάλλονται μοιραίως ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης. Ἐπεθύμουν λοιπὸν νὰ τὸν συμβουλευθῶ προσωπικῶς ἐν Παρισίοις, καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ ἐπεκαλούμην τὴν μαρτυρίαν ὑμῶν καὶ τοῦ Μεζιέρ, ἵνα ἀποδείξω τὴν ποιητικὴν μου ἰδιότητα, ἀλλ' ἐφοβήθην τὴν ἐκ τοῦ σιδηροδρόμου κόπωσιν, τὸν μέγαν τῆς ἐκθέσεως τάραχον, μάλιστα δὲ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς, ἐξ ὧν πρὸ πάντων προέρχονται οἱ παροξυσμοὶ τῆς νόσου.

Ἀφ' οὗ ἀπόλεσα τὴν εὐκαιρίαν ταύτην τοῦ νὰ σὰς ἴδω, εἶνε πιθανόν, ὅτι ἐκτὸς ἂν θεραπευθῶ ἐκ τῆς νόσου, θὰ συναντηθῶμεν πλέον μόνον ἐν τῇ καυλᾷ τοῦ Ἰωσαφάτ.

Αὕτη εἶναι ἡ ἐξομολόγησίς μου. ὅθεν μὴ ἔχετε παράπονον ἐναντίον μου, ἀλλὰ βεβαιώητε ὅτι μεγάλως θλίβομαι, διότι τόσον ἐγγύς τῶν Παρισίων εὐρισκόμενος δὲν διέβην τὰς ἄλπεις, οὐχὶ ὅπως θαυμάσω τὴν Ἑκθεσίν σας, ἀλλ' ὅπως ζητήσω παρ' ὑμῖν τὴν παραμυθίαν, ἥς ἡ τάλαινα καρδιά μου μεγίστην ἔχει ἀνάγκην.

Λέγω τοῦτο, καὶ τὸ λέγω πρὸς ὑμᾶς, γινώσκων ὅτι ἐννοεῖτε τὸν πόνον μου. Ὁ υἱός μου Αἰμίλιος, νέος εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἐτῶν μόλις, ὑπέστη ἐσχάτως τὰς ἐξετάσεις του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἰένης καὶ ἀνεκνήρυχθη διδάκτωρ cum laude magna τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Ἀλλ' ὁ πρὸς τὴν σπουδὴν ἔρωσ τοῦ ἐβλαψεν ὑπερβαλλόντως τὴν υἱείαν αὐτοῦ, καὶ ἐπόμενος τῇ συμβουλῇ τῶν ἱατρῶν μετέβη ἀμέσως μετὰ τῆς μητρὸς του εἰς Μεδεραν, ὅπου θὰ διαμείνῃ ὅλον τὸν χειμῶνα. Ἐλπίζομεν, ὅτι ὑπὸ τὸ βαλσαμῶδες ἐκεῖνο κλίμα θὰ ἀνακτήσῃ τὴν υἱείαν του. Ἀλλὰ παῦ νὰ εὕρω τὴν ὑπομονήν, ὥστε νὰ περιμένω ἕως τότε!

Καίτοι ὑπὸ τοιαύτης βαθείας θλίψεως κατέχεται ἡ ψυχὴ μου, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς Ἑστίας μικρὸν εἰδύλλιον, ὅπερ βεβαίως θὰ ἀναγνώσητε, καὶ ὅπερ προδήλως δὲν φαίνεται ἀπόρροια βαρυαλγούσης καρδίας. Ἐπιγράφω αὐτὸ Καλογάττωρ, ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐπανεγνώσθη εὐχαρίστως, οὐ μόνον ἐνεκα τῆς πρωτοτυπίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ εἰκονικὸν τῆς δημῶδους γλώσσης, ἣτις ὁλοὺν πλουτιζομένη καὶ ἀναπτυσσομένη, εἶναι πλέον εἰς κατὰστασιν νὰ ἐπιλαμβάνηται οἰομένητε θέματος.

«Οὕτως ἐγὼ σκέπτομαι. Ποιηταὶ βεβαίως θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ἐν Ἑλλάδι, ὡς θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ἱα καὶ ἀηδόνες. Ἀλλὰ χαίρω πιστεύων, ὅτι μετὰ τριάκοντα ἐτῶν κόπους, δοκιμασίας, ἀγῶνας κατώρθωσα νὰ καταρτίσω ἐξ ὕλης ταπεινῆς καὶ ἀπεριρριμμένης ὡς ἀχρήστου τὸ ὄργανον δι' οὗ θὰ δύνανται νὰ ψάλλωσι καὶ διατυπώνωσι τὰς ἐμπνεύσεις των.

«Καὶ πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς ὑπολείπεται ἀκόμῃ ἐργασία. Ἀλλ' ὑμεῖς, ὁ Μεζιέρος, ὁ Λεγρὰνδ δὲν θὰ ἐγκαταλίπητε τὸ μόνον ἀρξάμενον ἔργον. Εἶναι ὥραία ἡ γλῶσσα αὕτη καὶ ἀξία τῆς ἀγάπης σας, ἀλλ' ὁμοιάζει μὲ τὰ ἄνθη τῶν ἀγρῶν, ἅτινα δὲν μεταφυτεύονται. Ἐλθετε λοιπὸν νὰναπνεύσητε τὸ ἄρωμα τῆς εἰς τὴν γενέθλιον γῆν αὐτῆς καὶ θὰ πεισθῇτε περὶ τούτου.

«Υμέτερος ἐκ ψυχῆς

»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ».

Διατί δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες
ΤΗΝ ΔΗΜΩΔΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ;

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 394.

Δεύτερον αἴτιον τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς δημώδους Ἑλληνικῆς εἶνε ἀναμφιδόλως καὶ τοῦτο ὅτι δὲν νομίζεται εὐπρεπὲς νὰ μεταβῇ αὐτῆς μέρος τι, ἔστω μικρὸν ἢ μέγα, εἰς τὴν γραφομένην. Συμβαίνει δηλ. παρ' ἡμῖν τὸ θαυμαστόν ὅτι γραφόντες δὲν σκεπτόμεθα οὐδ' ἐξετάζομεν συνήθως πῶς λέγεται ἢ πῶς συντάσσεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ πῶς ἐλέγετο ἢ πῶς συνετάσσετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Οὕτω δὲ κατήνησεν, ὥστε οὐδεὶς ἀνθρώπων νὰ δύνηται σήμερον νὰ γράψῃ ὀρθῶς οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον, ἂν μὴ ἔχῃ ἱκανὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας, καὶ τὸ χειρότερον ὅτι οὐδὲ νὰ ἐννοήσῃ πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν γραφόμενα ὀρθῶς δύναται ἄνευ τῆς γνώσεως τῆς ἀρχαίας· καὶ τὸ ἔτι ἀτοπώτερον ὅτι ὅσῳ τις μᾶλλον τὴν γραφομένην γλῶσσαν κανονίζει κατὰ τὰ παλαιότατα πρότυπα καὶ δὴ ὅσῳ ἐντελέστερον παραμελεῖ τῆς συνήθους ἡμῶν λαλιᾶς καὶ ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτῆς, τοσούτῳ εὐπρεπέστερον νομίζεται ὅτι γράφει. Οὕτως ἀπὸ τινος χρόνου ἀρχίζουσι τινες νὰ γράψωσι τὸν ἀπλοῦν μέλλοντα ἀντὶ τοῦ συνθέτου, τὸ ἐστὶν ἀντὶ τοῦ εἶνε, πολλάκις καὶ ἀπαρέμφρατόν τι ὡς ἡδυσμα λαμπρὸν προσφέρουσιν ἡμῖν καὶ οὐδὲ τῆς εὐκτικῆς αὐτῆς ἀπέχονται, τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐπὶ τῶν διαφορωτάτων σχέσεων κατὰχρησις γίνεται¹, καὶ σχεδὸν πᾶσα ἡ σύνταξις τῆς

ἀρχαίας γλώσσης μετὰ τῶν πολυπλόκων αὐτῆς σχημάτων εἰσάγεται κατὰ μικρὸν, κ.τ.τ., ὥστε μὴ τὴν ἀλήθειαν δὲν εἶνε παραδόξον, ἂν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον βαίνοντες παραλάβωμεν ἡμέραν τινὰ καὶ τὴν κατ' αἰτιατικὴν τοῦ ἀπαρεμφράτου σύνταξιν καὶ οὕτω καταντήσωμεν μὴ γὰρ εἰς τὴν κοινὴν ἢ καὶ τὴν νεωτέραν Ἀττικὴν. Τοῦτο κατὰ τινὰς ἴσως θὰ εἶνε ἡ ἀκρὰ τελειότης τῆς νέας Ἑλληνικῆς, καθ' ἡμᾶς δὲ θὰ εἶνε μεγάλη ἐθνικὴ συμφορὰ. Διότι οὕτω κίνδυνος εἶνε νὰ διαιρεθῶμεν ὅπως οἱ παλαιοὶ Αἰγύπτιοι καὶ Ἰνδοὶ κλπ. εἰς διαφόρους τάξεις σινικοῦ τείχους ἐγειρομένου μετὰ τῶν τάξεων τούτων. Τῆς ἀρχομένης δὲ διαίρεσεως ταύτης παρατηροῦμεν τὸ λυπηρὸν σύμπτωμα ὅτι βιβλία ἢ φύλλα ἀξία νὰ φωτίσωσι τὸ ἔθνος δὲν ἐπιδίδουσι· τοὐναντίον δὲ φύλλα ὀλεθρίως ἐπὶ τὸν λαὸν ἐπιδρώντα, διὰ τὸν μόνον λόγον ὅτι γράφονται ἐν γλώσσῃ ἐντελῶς καταληπτῇ τοῖς πολλοῖς προβαίνουσι τάχιστα εἰς ἀκμήν, κατὰ χιλιάδας ἱκανὰς ἐκτυπούμενα. Καὶ ὅμως αὐτοὶ ἡμεῖς ἀναγκάζομεν τοὺς πολλοὺς νὰναγινώσκωσιν αὐτά, ὅταν τὰ χρήσιμα καὶ νὰ ἐξευγενίσωσι τὸν λαὸν δυνάμενα προσπαθῶμεν νὰ γράψωμεν ἐν γλώσσῃ ἀκαταλήπτῳ τοῖς πολλοῖς. Διότι ὅτι ἡ γνῶσις τοῖς πολλοῖς γλῶσσαν οὐχὶ τὰ πράγματα μόνον προσελκύουσι τοὺς ἀναγνώστας τῶν φύλων τούτων, ἐπέσθημεν ἐσχάτως δώσαντες εἰς τακτικώτατον ἀναγνώστην τῶν τοιούτου εἰδῶς ἐφημερίδων ἄλλο τι βιβλίον κοινῆς μὲν καὶ εὐτραπέλου ὕλης ἀλλ' ἐν γλώσσῃ ὑπὸ τι καθαρῶς, καὶ παρατηρήσαντες ὅτι ἀφ' ἑνὲς ἀνέγνωσεν ὀλίγον ἔθηκεν αὐτὸ κατὰ μέρος. Ἀγωνιζόμενοι λοιπὸν παντὶ τρόπῳ νὰ καταστήσωμεν τὴν γραφομένην γλῶσσαν εὐγενεστέραν, ἀφίνομεν νὰ γίνηται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀγενέστερος. Ὡς πολῦτιμον ἀληθῶς τὸ τίμημα τῆς ἐξευγενίσεως καὶ καθαρότητος ταύτης! Ἄν ἐγράφομεν ὅπως ὁ αἰοίδιμος Κοραῖς περίπου, τ.ε. σαφῶς τοῖς πᾶσι, βεβαίως δὲν θὰ ὥρμων οὗτοι σήμερον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πᾶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐμπαιζουσῶν τούτων σατυρῶν.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνος οὗτος ὁ λόγος, δι' ὃν δὲν συμφέρει νὰ ἐπιμένωμεν ἀντικαθιστῶντες πάντοτε τὰ Ἑλληνικὰ μὲν ἀλλ' οὐχὶ ἀρχαῖα καὶ δόκιμα διὰ τῶν ἀρχαίων καὶ δοκίμων, εἶνε καὶ ἄλλος μεγίστην ἔχων διὰ τὸν ἐθνισμόν ἡμῶν σημασίαν. Πάντα τὰ πλησίον ἡμῶν ἔθνη, πρὸς ἃ ἀγωνιζόμεθα τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἐπέρχονται καθ' ἡμῶν οὐχὶ μετ' ἀρχαιοπινούς καὶ δυσχρήστου γλώσσης, ἀλλὰ μετὰ ζωσῆς

ἐπὶ τῆς λεγομένης ἀντὶ ἀμακρᾶς οὐσίας τῆς λεγομένης. Ἐρωτῶμεν τώρα ἐσφάλετο ἄρα ὁ παῖς ἢ ὁ σοφολογιώτατος συγγραφεὺς, ὅστις εἰ καὶ ἔγραψε γραμματικὴν διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα (ἐν ἡ ὅμως καὶ ὁ δοῦκος καὶ ἡ β' Ἀττ. κλίσις διαπρέπουσι) δὲν ἀνέλυσεν ὅπως ἔπρεπεν;

¹ Ἐν ἡ κατοικῶ οἰκίᾳ, ὑπάρχει καὶ τις παῖς φοιτῶν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καὶ μανθάνων γραμματικὴν. Οὗτος μελετῶν ἡμέραν τινὰ ἔλεγε τάδε· «ὁ τόνος τίθεται ἐπὶ τῆς προπαραλήγουσας μακρᾶς οὐσίας